

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Sžp/26/2013
Identifikačné číslo spisu:	1013200047
Dátum vydania rozhodnutia:	24.04.2014
Meno a priezvisko:	CSc., JUDr. Eva Babiaková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:1013200047.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Evy Babiakovej, CSc., a členov senátu JUDr. Jaroslavy Fúrovej a Mgr. Petra Melichera, v právnej veci žalobcov: 1. V. R., nar. XX.XX.XXXX, V. XX, O., 2. H. Q. S., nar. XX.XX.XXXX, B. X, O., obaja zast. Advokátskou kanceláriou JURIKA & KELTOŠ, s.r.o., so sídlom Mickieviczowa 2, Bratislava, IČO: 35 951 087, proti žalovanému: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, Námestie slobody 6, Bratislava, za účasti: Generálny investor Bratislavy, Záporožská 5, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 21138/2012/2962 SV/z.62774/Ka zo dňa 7. novembra 2012, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 2S 6/2013 - 88 zo dňa 12. júna 2013, jednohlasne takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 2S 6/2013 - 88 zo dňa 12. júna 2013, p o t v r d z u j e .

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Bratislave zrušil rozhodnutie žalovaného ako aj rozhodnutie Krajského stavebného úradu v Bratislave č. A/2012/327-7/HLO zo dňa 5. júna 2012 podľa § 250j ods. 2 písm. a/ zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej v texte rozsudku len „O. s. p.") a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie.

Krajský súd dospel k záveru, že správne orgány, ktorým bola vec vrátená na opätovné konanie sa dôsledne neriadili záväzným názorom súdu. Správne orgány nie sú viazané len posledným súdnym rozhodnutím (sp. zn. 1S 39/2011), ale všetkými doposiaľ vydanými rozhodnutiami vo veci preskúmania zákonnosti postupu a rozhodnutí žalovaného pri vyvlastňovaní častí predmetných pozemkov patriacich žalobcom. Zrušenie rozhodnutia o vyvlastnení a zrejme neexistencia iného právoplatného rozhodnutia vo veci nemohla priviesť žalovaného resp. prvostupňový správny orgán k záveru o tom, že nie sú splnené podmienky pre vyvlastnenie podľa § 108 ods. 1 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej v texte rozsudku len „Stavebný zákon"), a preto zamietnuť návrh pribratého účastníka na vyvlastnenie k

predmetným častiam pozemkov. V súčasnosti stavba stojí na cudzom pozemku, čo v kontexte predchádzajúcich správnych konaní vo veci vyvlastnenia vytvára neprijateľný právny stav poškodzujúci žalobcov. Slovenská republika je právnym štátom, kde štátne orgány môžu postupovať len na základe práva a len spôsobom ustanoveným právom. Ústavný princíp pri zachovaní zákonnej ochrany vlastníckeho práva u všetkých vlastníkov je spätý so zákonnými obmedzeniami tohto práva, ktoré musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky. Tento princíp platí aj pri najvýraznejšom zásahu do vlastníckeho práva, ktorým je vyvlastnenie. Tento zásah znamená trvalú zmenu vlastníckeho práva k veci v prospech iného vlastníka. Už v rozsudku č. k. 2S 125/2009 - 126 zo dňa 5. mája 2010 bol vyjadrený právny názor, že samotné pojmy výstavba a správa nie je možné zužovať len na ešte nezrealizovanú výstavbu, ale je potrebné ich vykladať aj v zmysle už uskutočnenej výstavby. Iný výklad je ústavne nekonformný a v rozpore s vyššie uvedenými atribútmi ústavnosti.

Krajský súd sa nestotožnil s názorom žalovaného, že vyvlastniť možno len vtedy, keď je vyvlastňovaný vec možné použiť pre uskutočnenie stavieb alebo opatrení, t.j. v štádiu, kedy stavebník musí v stavebnom konaní preukázať vlastnícke alebo iné práva k pozemkom. Takýto nelogický výklad by mohol viesť k absurdnej situácii, kedy sa stráca význam preskúmania zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu súdom v štádiu, kedy rozhodnutie o vyvlastnení už nadobudlo právoplatnosť a na základe neho potom konal stavebný úrad a vydal stavebné povolenie a prípadne sa stavba zrealizovala a bola aj skolaudovaná, čo je v priamom rozpore s účelom správneho súdnictva poskytnúť účastníkom správneho konania ochranu ich práv, právom chránených záujmov pred nezákonným postupom a rozhodnutím správneho orgánu.

Vo vzťahu k námietke týkajúcej sa rozhodnutia o žiadosti žalobcov o rozšírenie vyvlastnenia aj na zostávajúcu časť pozemkov, krajský súd poukázal na svoj skorší rozsudok zo dňa 4. júla 2008, v ktorom bol žalovaný usmernený v tom zmysle, že je potrebné sa v správnom konaní zaoberať využiteľnosťou zvyškov pozemkov a to aj formou vypracovania znaleckého posudku. Správne orgány nepostupovali v intenciách tohto pokynu, hoci bol pre nich záväzný. Povinnosťou správneho orgánu konajúceho o vyvlastnení, pokiaľ o to vyvlastňovaný požiada, je skúmať, či vyvlastní nehnuteľnosť len v nevyhnutnom rozsahu alebo vyvlastnenie rozšíri. Skúma pritom, či by vlastník mohol využívať zostávajúcu časť pozemkov alebo obmedzené právo k pozemku, prípadne ich mohol využívať len s primeranými ťažkosťami. Spôsob, akým sa žalovaný vysporiadal s pokynom súdu vyjadrenom v skoršom rozsudku, teda že si vyžiadal stanovisko od navrhovateľa (pribratého účastníka), nepovažoval krajský súd za dostatočný a právne relevantný pre náležité posúdenie žiadosti žalobcov o rozšírenie vyvlastnenia.

Úspešným žalobcom priznal krajský súd náhradu trov konania vo výške 422,50 €.

Proti predmetnému rozsudku podal v zákonnej lehote dňa 14. októbra 2013 odvolanie žalovaný domáhajúc sa jeho zrušenia ako vecne nesprávneho.

Uviedol, že krajský súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci. Citujúc zákonné ustanovenia zdôraznil, že z § 108 ods. 1 Stavebného zákona jednoznačne vyplýva, že inštitút vyvlastnenia je možné využiť výlučne pre uskutočnenie stavieb alebo opatrení, t. j. v štádiu, kedy stavebník musí v stavebnom konaní preukázať vlastnícke alebo iné práva k pozemku pre získanie stavebného povolenia na stavbu. Účely uvedené v § 108 ods. 2 Stavebného zákona možno použiť výlučne do budúcnosti, čo jasne vyplýva zo znenia § 108 ods. 1 Stavebného zákona, teda, že pozemky sú potrebné na uskutočňovanie stavieb, t.j. v čase pred povolením stavby alebo opatrenia. V tejto súvislosti žalovaný poukázal na nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 19/09 zo dňa 26. januára 2011. Právny názor krajského súdu by poprel podstatu citovaného nálezu. V konkrétnej veci sa jedná o stavbu, ktorá je už zrealizovaná a jej užívanie je právoplatne povolené, v dôsledku čoho nie sú splnené zákonné podmienky vyvlastnenia. Vydaním rozhodnutia o vyvlastnení pri absencii splnenia všetkých zákonných podmienok by zo strany správneho orgánu došlo k porušeniu zákona. V prípade, že ide o stavbu na cudzom pozemku vysporiadanie majetkovoprávných vzťahov nie je možné riešiť inštitútom vyvlastnenia.

V súvislosti s posúdením využiteľnosti zostávajúcich častí pozemkov žalovaný uviedol, že správne orgány si v súlade s § 32 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej v texte rozsudku len „Správny poriadok“) vo vyvlastňovacích konaniach zaobstarávajú podklady pre rozhodnutie, pričom rozsah a spôsob zisťovania závisí od okolností

konkrétneho konania. Žiaden predpis neukladá v konkrétnom prípade správneho orgánu povinnosť zaobstarat' si znalecký posudok, v ktorom by znalec konštatoval využiteľnosť zostávajúcej časti pozemku. Ak dokáže správny orgán v konkrétnom vyvlastňovacom konaní zistiť využiteľnosť zostávajúcej časti pozemku, nie je možné od neho nevyhnutne požadovať, aby si v každom takomto konaní zaobstarával vypracovanie znaleckého posudku. Správny orgán zistil, že zostávajúce časti pozemkov sa dajú bez obmedzenia využívať rovnakým spôsobom a na účel, na ktorý sú určené (kód 37 - pozemky, na ktorých sú skaly, svahy, rokliny, výmole, ktoré neposkytujú trvalý úžitok, a teda žalobcovia ich nemohli iným spôsobom užívať ani pred vydaním územného rozhodnutia), pričom tieto na seba nadväzujú a o výmere 1094 m² ich vo vzťahu k výmere častí pozemkov uvedenej v návrhu na vyvlastnenie nemožno označiť ako zvyškové parcely, ktoré nie je možné užívať alebo ich užívať len s neprimeranými ťažkosťami. Žalovaný poukazujúc na skutkové a právne okolnosti predchádzajúce uskutočneniu stavby „Prepojenie komunikácie Harmincova ul. - Rázsochy“ uzavrel, že správne orgány sa dostatočne vysporiadali s otázkou využiteľnosti zostávajúcej časti pozemkov, a preto nemožno trvať na povinnosti obstarat' si znalecký posudok, nakoľko by jeho obstaranie bolo nehospodárne a nadbytočné.

K podanému odvolaniu sa vyjadril právny zástupca žalobcov tak, že napadnutý rozsudok navrhol ako vecne správny potvrdiť.

Vo vzťahu k výkladu Stavebného zákona poukázal na skorší rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 2S 125/2009 - 126 zo dňa 5. mája 2010, v ktorom bol vyslovený právny názor, že pojem uskutočňovania stavieb nemožno zužovať, ale je potrebné ho vykladať v súlade s § 108 ods. 2 Stavebného zákona. Samotné pojmy výstavba a správa nie je možné zužovať len na ešte nezrealizovanú výstavbu, ale je potrebné ich vykladať aj v zmysle už uskutočnenej výstavby. Žalovaný je ohľadne výkladu zákona viazaný právnym názorom súdu vysloveným v skoršom rozsudku. Žalovaný tento názor nerešpektoval ignorujúc povinnosť podľa § 250ja ods. 4 O. s. p.

K nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 19/09 zo dňa 26. januára 2011, na ktorý poukazoval v odvolaní žalovaný, uviedol, že ústavný súd vychádzal z odlišného skutkového základu a venoval sa veci s odlišným meritom, posudzoval súlad zákonných ustanovení upravujúcich vyvlastnenie s právom na ochranu a nedotknuteľnosť vlastníctva. V žiadnej časti nálezu nebolo vyslovené, že dodatočné vyvlastnenie narušuje podstatu práva na vlastníctvo a je v rozpore s Ústavou SR, ako to tvrdil žalovaný. Ústavný súd vyslovil názor podporujúci tvrdenia žalobcov, keď konštatoval, že nešetrné mocenské zásahy do práva na pokojné užívanie majetku narušujú nielen dané základné právo, ale sú aj v napätí s ústavnou hodnotou personálnej autonómie jednotlivcov. Práve takýto zásah predstavuje postup žalovaného ako aj krajského stavebného úradu, na základe ktorého došlo k vyvlastneniu pozemkov, pričom následne boli všetky rozhodnutia o vyvlastnení zrušené a vznikol právny stav, že na pozemkoch vo výlučnom vlastníctve žalobcov stojí cudzia stavba zrealizovaná bez akéhokoľvek právneho titulu.

Pokiaľ šlo o vypracovanie znaleckého posudku vo veci posúdenia využiteľnosti zostávajúcich častí pozemkov, žalobcovia považovali tvrdenia žalovaného za rozporné so skutočnosťou, keď krajský súd v skoršom rozsudku nevyslovil, že na posúdenie tejto otázky je relevantný výlučne znalecký posudok; krajský súd vytkol žalovanému, že sa touto otázkou nezaoberal vôbec, ako ani formou znaleckého posudku. Krajský súd tým, že usmernenie zaoberať sa využiteľnosťou zostávajúcich častí pozemkov opätovne zahrnul do rozsudku, hoci žalovanému bola táto povinnosť uložená už v rozsudku č. k. 1S 190/2007 - 48 zo dňa 4. júla 2008 len pripomenul túto jeho povinnosť, pretože žalovaný nerešpektoval právny názor súdu vyslovený v rozsudku č. k. 1S 190/2007 - 48 zo dňa 4. júla 2008, ktorým bol viazaný, čím opätovne porušil § 250ja ods. 4 O. s. p. Žalovaný napádal právny názor súdu, ktorým bol viazaný už na základe rozsudku zo dňa 4. júla 2008.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 246c ods. 1 veta prvá O. s. p. v spojení s § 10 ods. 2 O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok a konanie, ktoré mu predchádzalo (podľa § 246c ods. 1 veta prvá O. s. p. v spojení s § 211 a nasl. O. s. p.) a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného nie je dôvodné.

Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania v zmysle § 250ja ods. 2 O. s. p. s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli súdu a na internetovej

stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 24. apríla 2014 (§ 156 ods. 1 a ods. 3 O. s. p.).

Podľa § 219 ods. 1 O. s. p., odvolací súd rozhodnutie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

Podľa § 219 ods. 2 O. s. p., ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Podľa § 250j ods. 7 O. s. p., správne orgány sú viazané právnym názorom súdu.

Podľa § 108 ods. 1 Stavebného zákona, pozemky, stavby a práva k nim, potrebné na uskutočnenie stavieb alebo opatrení vo verejnom záujme, uvedených v odseku 2, možno vyvlastniť alebo vlastnícke práva k pozemkom a stavbám možno obmedziť rozhodnutím stavebného úradu (ďalej len „vyvlastniť“).

Podľa § 108 ods. 2 písm. f/ Stavebného zákona, vyvlastniť možno len vo verejnom záujme pre výstavbu a správu diaľnic, ciest a miestnych komunikácií vrátane zariadenia ich ochranných pásiem podľa osobitných predpisov,

Podľa § 110 ods. 3 Stavebného zákona, vyvlastnenie sa môže uskutočniť len v nevyhnutnom rozsahu. Ak možno účel vyvlastnenia dosiahnuť iba obmedzením práva, nemožno právo odňať v plnom rozsahu. Ak sa vyvlastnením prevádza vlastnícke právo iba k časti pozemku alebo sa obmedzuje iné právo k pozemku alebo stavbe a vlastník alebo iný oprávnený by nemohol využívať zostávajúcu časť pozemku alebo obmedzené právo k pozemku alebo stavbe, prípadne by ich mohol užívať len s neprimeranými ťažkosťami, rozšíri sa vyvlastnenie aj na zostávajúcu časť, pokiaľ o to vlastník alebo iný oprávnený požiada.

Predmetom súdneho prieskumu v tejto veci je zákonnosť rozhodnutia žalovaného č.21138/2012/2962 SV/z.62774/Ka zo dňa 7. novembra 2012, ktorým zamietol odvolanie žalobcov a potvrdil rozhodnutie Krajského stavebného úradu v Bratislave č. A/2012/327/-7/HLO zo dňa 5. júna 2012, ktorým bol zamietnutý návrh príbratého účastníka zo dňa 12. apríla 2006 na vyvlastnenie vlastníckeho práva k častiam pozemkov v prospech Hlavného mesta SR Bratislavy na účely stavby „Prepojenie komunikácie Harmincova ul. - Rázsochy“, keď dospel k záveru, že vyvlastňovanie častí pozemkov medzičasom už zapísaných na LV v prospech navrhovateľa stratilo opodstatnenie. K návrhu žalobcov rozšíriť záber vyvlastňovaných pozemkov podľa požiadaviek žalobcov uviedol, že nevyvlastnené časti pozemkov sa dajú bez obmedzenia využívať rovnakým spôsobom ako pred vydaním právoplatného rozhodnutia o umiestnení stavby, nakoľko na seba bezprostredne nadväzujú a v podstate tvoria jeden celok o výmere 1094 m².

Najvyšší súd Slovenskej republiky skúmajúc obsah odvolacích námietok dospel k záveru, že žalovaný neuviedol v podanom odvolaní dôvody, pre ktoré by bolo potrebné sa odchýliť od právneho názoru vysloveného v napadnutom rozsudku krajského súdu, s ktorého odôvodnením sa stotožnil a pre úplnosť len dodáva:

Pokiaľ žalovaný poukazoval na nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 19/09 zo dňa 26. januára 2011, je potrebné uviesť, že ústavný súd v citovanom náleze posudzoval súlad niektorých ustanovení zák. č. 669/2007 Z. z. o jednorazových mimoriadnych opatreniach v príprave niektorých stavieb diaľnic a ciest pre motorové vozidlá a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov s čl. 12 ods. 1 v spojení s čl. 20 ods. 1, s čl. 13 ods. 4 v spojení s čl. 20 ods. 1, s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Vo veci riešenej v tomto náleze priamo dotknuté ustanovenia zákona prakticky legalizujú stavbu, ktorá by bola obvykle považovaná za neoprávnenú, tým, že umožňujú výstavbu fakticky neodstrániteľnej stavby na cudzom pozemku bez akéhokoľvek hmotnoprávneho titulu stavebníka k pozemku a bez súhlasu vlastníka

pozemku, nakoľko zákonodarca preukázanie hmotnoprávneho titulu k pozemku odložil až na okamih kolaudácie.

Ústavný súd konštatoval, že „napadnuté ustanovenia spôsobujú, že napriek neprebehnutiu, ba ani nezačatiu formálneho vyvlastnenia sa stavia. Z tohto pohľadu nie je problémom zákona o jednorazových mimoriadnych opatreniach vyvlastnenie, ale nevyvlastnenie - skutočnosť, že formálne vyvlastnenie alebo zmluvné zabezpečenie vlastníckeho alebo iného hmotného práva neprebehlo, prípadne ani nezačalo pred začatím výstavby. Na druhej strane počiatkové vyvlastnenie de facto a následný normatívny a faktický tlak, ktorý vyvolávajú napadnuté ustanovenia na zabezpečenie vlastníckeho práva k pozemkom dodatočným formálnym vyvlastnením, vytvára vlastne vyvlastnenie priamo zákonom, čo ústava nedovoľuje" (bod 53 cit. nálezu).

Pokiaľ správne orgány aplikovali právny názor vyslovený v citovanom náleze ako dôvod pre zamietnutie návrhu na vyvlastnenie, takýto postup nemožno považovať za správny. Je nepochybné, že vyvlastnenie v štádiu, kedy sa stavba už fakticky užíva musí predstavovať v právnom štáte mimoriadnu ojedinelú situáciu, avšak nemožno neprihliadnuť na skutkové okolnosti danej veci, keď hoci návrh na vyvlastnenie bol podaný ešte pred začatím výstavby, dňa 12. apríla 2006, práve v dôsledku opakovaných pochybení správnych úradov, ich nekonaním v primeraných časových lehotách ako aj nerešpektovaním právneho názoru vysloveného Krajským súdom v Bratislave v skorších rozsudkoch, nebolo vyvlastňovacie konanie skončené pred vydaním kolaudačného rozhodnutia.

Najvyšší súd sa rovnako stotožnil so záverom prvostupňového súdu ohľadne nedostatočného zisťovania týkajúceho sa využiteľnosti ostatných častí dotknutých pozemkov. Správne orgány sa v rozpore so skoršími rozsudkami Krajského súdu v Bratislave relevantným spôsobom nezaoberali žiadosťou žalobcov, pričom je nepochybné, že z týchto rozsudkov nevyplyva, že by správne orgány boli nútené zaobstarat' si výlučne znalecký posudok, avšak bolo potrebné sa touto žiadosťou zaoberať a skúmať ďalšiu využiteľnosť dotknutých častí pozemkov, nie len formálne konštatovať ich využiteľnosť.

Záverom najvyšší súd uvádza, že pokiaľ krajský stavebný úrad ako aj žalovaný v rozhodnutiach dôvodili, že časti pozemkov, o vyvlastnenie ktorých ide, boli už medzičasom zapísané v prospech navrhovateľa vyvlastňovacieho konania, je táto argumentácia v rozpore so skutočným stavom, keď z údajov katastra nehnuteľností je zrejmé, že dotknuté pozemky sú stále vo vlastníctve žalobcov.

Na základe vyššie uvedeného najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdil a v podrobnostiach naň odkazuje.

O náhrade trov konania rozhodol najvyšší súd v zmysle § 250k ods. 1 O. s. p. v spojení s § 151 ods. 1 O. s. p. tak, že účastníkom ich náhradu nepriznal, keď v odvolaní úspešný žalobca si ich náhradu neuplatnil a ostatným účastníkom v tomto konaní nárok na náhradu trov konania neprináleží.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.